



**A 2016/2017. tanévi
Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny
második forduló**

TÖRTÉNELEM

Javítási-értékelési útmutató

MEGOLDÁSOK

1. A források és ismeretei alapján mutassa be a feudális hadszervezet és hadviselés jellemzőit és annak változásait a 9-15. századi Nyugat-Európában! (15 pont)

Feladatmegértés (3 pont)

A válasz történeti környezetükben elhelyezve nyomon követi és jellemzi a nyugat-európai hadszervezetben és hadviselésben bekövetkezett változásokat a 9-15. század között.

Tartalmi elemek, kompetenciák (összesen 10 pont)

1. A feudális hadsereg kialakulása

- A korai középkorban a szabad birtokosok katonáskodtak/ A germán társadalomban a hadviselés a férfiak joga és kötelezettsége volt.
- Nagy Károly idején ez már teherként, amit jelez, hogy az uralkodónak rendelettel kellett a szabadokat a hadviselésre szorítani / Nagy Károly idején megkezdődött a katonáskodó és dolgozó rétegek elkülönülése.
- Ez összefüggött a nehézlovasság elterjedésével.
- A haderő az uralkodói adományok miatt (beneficium) lassan átalakult, hiszen az adományozott a földbirtokból (jobban) tudta magát felszerelni. (2pont)

2. A hűbériség és a lovagi hadviselés

- Az ezredfordulóra (a frank utódállamokban) kialakult a katonai szolgálathoz kötött örökbirtokok (feudum) rendszere.
- A hűbéresek függőségi rendszerének (hűbéri lánc vagy piramis) élén a király állt.
- A korszakra a királyi hatalom meggyengülése / a hűbéresek önállósodása volt jellemző.
- A feudális lovagság területi hatalmát várépítésekre is felhasználta, melyek következménye a magánháborúk számának növekedése lett. (2pont)

3. A lovagi kultúra

- A lovagi hadviselés a virágzó középkorban a lovagi kultúrával párhuzamosan átalakult, civilizáltabb formákat öltött (pl. treugák, ártatlanok védelme stb.). / Az egyház a lovagságot lassan életmódváltásra készítette, kialakultak a hűbériség hadviselést is befolyásoló szabályai.
- A lovagok a hadviselést a lovagi tornákon gyakorolták / a lovagság energiáit tornákon vezethette le.
- Az egyház hatására a lovagság jelentős része (a szent célok érdekében) keresztes hadjáratokon vett részt, (ami megismertette a keleti hadviselést: pl. tűzfegyverek, erődítés, könnyűlovasság használata stb.)
- A keresztes mozgalom időszaka a lovagi hadviselés fénykora, a lovagrendek megalakulásának döntő időszaka. / Ekkor alakulnak ki a lovaggá válás szabályai (apród, fegyverhordozó, lovaggá ütés) (2 pont)

4. A lovagi hadviselés hanyatlása

- A 14. században a lovagi hadviselés – az életforma és eszmék nem – lassú hanyatlásnak indult a haditechnika és a hadviselés szabályainak megváltozása miatt.
- A tűzfegyverek elterjedése lassan védtelenné tette a nehézlovasságot, csökkentve annak szerepét.

- A pénzgazdálkodás elterjedése és az uralkodók megnövekedett jövedelme lehetővé tette a zsoldosok felfogadását./ A százéves háború – és általában a 14. századi válság - lényegében kitermelte a hadakozók olyan rétegét, amely főfoglalkozásként ebből élt. / A zsoldosok kompániákban szegődtek el a százéves háború időszakában a hadviselő felek mellé.
- A háború szüneteiben szolgálataikat egymással versengő hatalmaknak – (pl. itáliai városállamok) – ajánlották fel / A zsoldos hadviselés jelentősen pusztította a civil értékeket, lehetetlenné tette a korábbi normák érvényesülését. (2 pont)

5. A zsoldos hadsereg

- A XV. század második felében/ a százéves háború végére a megnövekedett királyi bevételek lehetővé tették az állandó zsoldosseregek felállítását, (amelyek már a későbbi reguláris haderő előfutárának tekinthetők).
- A királyi hatalom megtörte a (magán)földesurak territoriális hatalmát / függetlenítette magát a hűbéresek katonai támogatásától/rendek erőforrásaitól.
- Egy ország katonai ütőképessége a kincstár pénzbevételeinek nagyságától függött. / Az uralkodók hatalmuk növelése érdekében a királyi pénzbevételek növelésére törekedtek.
- A zsoldos hadseregek / tűzfegyverek elterjedésével a gyalogság vált a döntő fegyvernemmé. (2 pont)

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség és helyesírás (2 pont):

A tanuló fogalmazása világos és egyértelmű mondatokból áll. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom a logikus kifejtést szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.

2. Mutassa be és elemezze ismeretei, valamint a források alapján a XVI. századi Magyarország gazdasági helyzetének változásait! Emelje ki a három részre szakadt ország egyes részei közötti gazdasági kapcsolatokat! (15 pont)

Feladatértés (3 pont):

A válasz bemutatja a XVI. századi magyar gazdaság helyzetének alakulását, és elemzi ismeretei valamint a források segítségével a három részre szakadt ország közötti gazdasági kapcsolatokat.

Tartalmi elemek, kompetenciák (összesen 10 pont):

1. A gazdasági helyzet alakulása

- Árforradalom és kialakuló európai munkamegosztás révén Magyarország agrártermékeire jelentős és folyamatos külföldi/nyugat-európai kereslet volt.
- A magyar mezőgazdaság a politikai helyzet, a török háborúk és a három részre szakadás ellenére bizonyos területeken a fejlődés jeleit mutatta/ A húzóágazatok (a feudális birtokrendszert részben kikerülő) marhatenyésztés és –kereskedelem, szőlőtermesztés, borkivitel voltak.
- A marhaexportnak köszönhetően a magyar külkereskedelmi mérleg pozitív volt a században.
- Az import zömében iparcikkekbe tevődött össze, (de Erdélyből az Oszmán Birodalom felé iparcikkeket vittek ki a szász városokból, s keleti árukat hoztak be cserébe). (2 pont)

2. Mezőgazdaság és kereskedelem

- A marhatenyésztés során három részre szakadt országban döntően a hódoltság területén (ridegtartással) hizlalták fel az állatokat. / A legeltető állattartás a földműveléssel szemben a háborús helyzethez alkalmazkodni tudott, s a szántóföldi termelés visszaszorulása miatt még nőtt is a legelőterület. / A török (megsarloolta, de) nem akadályozta a marhatenyésztést és kivitelt (kereskedelmet).
- A marhákat lábon hajtották át az országon hajdúk és tózsér/ állatkereskedő vállalkozók közreműködésével. / Az állatokat tózsérek szervezésében a hajdúk hajtották a királyi Magyarország területére. / A marhahajtás veszélyes volt a csekély közbiztonság miatt és a kereskedelem hasznát sokan akarták megcsapolni.
- Magyar nagybirtokosok intézték a külföldi piacok (Ausztria, Bajorország, Csehország, Velence) felé a továbbterelést. /Hatalmas bevételeket hoztak a marhakereskedelembé/agrárkereskedelembé bekapcsolódó mágnásoknak.
- A marhakereskedelemben így a hódoltság és a királyi területek is részt vettek. / A kereskedelmi utakat nem befolyásolták lényegesen az új politikai határok.
- A középhegységek területén jelentős volt a sertésenyésztés, / A hegyvidékeken jelentős volt a juhtenyésztés. / A folyóvidékeken / árterületeken jelentős volt a halászat.
- A királyi területeken jelentős maradt a szőlőművelés (pl. Sopron, Balaton-felvidék, Tokaj)./ (Főleg) Lengyelország irányába jelentőssé vált a bor exportja.
- Az árforradalom révén a gabona ára emelkedett és a királyi Magyarország / Dunántúl területén jelentős volt a gabonatermesztés. / A külterjes búzatermesztés a hódoltsági, keleti országrészben stagnált/visszaesett míg a Dunántúlon jelentős maradt.
- Piaci elsősorban Bécs / a hadsereg volt. / Ez összefüggött a majorsági gazdálkodás terjedésével, az örökös jobbágyság kialakulásával. (4 pont)

3. Ipar és bányászat

- A magyarországi nemesfémhányak termelése a század elejére csökkent, mivel a bányák elvizesedtek./ Az amerikai kontinens felfedezését követő árforradalom hatására a nemesfémkivitel értéke tovább csökkent és a kitermelés a török háborúk következtében is csökkent.
- Viszont növekedett a színesfém (réz) kitermelés. / A bányászatba külföldi tőke (Fuggerek) és technológia áramlott. / Jelentős volt a (főleg erdélyi) sókitermelés.
- A (háborús/bizonytalan/változékony politikai helyzetekkel teli) korszakban tartósan átmenteni a vagyont vagy földbirtokban, vagy nemesfémekben, ötvöstárgyakban lehetett csak. / Ez (a tezaurálás) is szerepet játszott a magyar ötvös művészet fejlődésében.
- Magyarországon fennmaradtak a céhes keretek / nem jöttek létre nagyobb számban manufaktúrák. (2 pont)

4. A népesség

- A török támadások és a kettős adóztatás a népesség pusztulásához és elvándorlásához vezettek / az etnikai arányok módosulásához.
- A hódoltságban és a végvárok vidékén a városok elpusztultak vagy végvárakká váltak.
- Az Alföldön óriásfalvak jöttek létre (Kecskemét, Debrecen). / A hódoltságban a szultáni tulajdonú (khász) területeken megmaradtak (és még gyarapodtak is) a mezővárosok. / A „rablógazdálkodást” folytató szpáhi birtokos elől védelmet nyújtottak a szultáni khász birtokok.
- A hódoltsági területekről a királyi Magyarországra (és Erdélybe) vándorolt a népesség. / A magyar birtokosok örömmel fogadták be a munkaerőt. (2 pont)

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség és helyesírás (2 pont):

A tanuló fogalmazása világos és egyértelmű mondatokból áll. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom a logikus kifejtést szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.

3. Elemezze az Oszmán Birodalom gazdasági és politikai helyzetének alakulását 1683-tól az 1830-as évekig! (15 pont)

Feladatértés (3 pont):

A válasz elemzi az Oszmán Birodalom területi visszaszorulását. Feltárja ennek kül- és belpolitikai, valamint gazdasági hátterét az adott időszakban.

Tartalmi elemek, kompetenciák (összesen 10 pont):

1. Magyarország felszabadulása

- A hódításra berendezkedett Oszmán Birodalom területe a XVII. század második felében elérte legnagyobb kiterjedését.
- Bécs sikertelen ostroma (1683) után a Szent Liga keretében széles keresztény összefogás jött létre (pápa, Habsburgok, Velence, Lengyelország, Oroszország).
- A császári haderő kiszorította a törököket Magyarországról (Buda visszavétele 1686)./ A karlócai (1699) / a pozsareváci békében (1718) felszabadult Magyarország.
- A nagy hódítások végleges lezárulásával és Magyarország elvesztésével egyre súlyosabb válság jelentkezett/ felgyorsult a hódításoktól függő Oszmán Birodalom hanyatlása/ A hadserege és államigazgatása meggyengült az európai nagyhatalmakéhoz képest.

(2 pont)

2. Az orosz terjeszkedés

- Az Oszmán Birodalomnak Oroszország terjeszkedő törekvéseivel is szembe kellett néznie (orosz-török háborúk).
- Az orosz cél (meleg tengeri kikötők és) a tengersizorok feletti ellenőrzés volt.
- A Fekete-tenger térségében fokozatosan területeket veszített a XVIII. században/ elvesztette a Krímet, Azovot (1774, kücsük-kajnardzsi béke) / 1792-ben (jasi béke) a Dnyeszter lett a határ.
- A birodalom területén élő ortodoxokat a cár védnöksége alá helyezték (orosz-török háborúk eredményei, konstantinápolyi konvenció)/Oroszország a keleti keresztények védelmére hivatkozott a beavatkozásainál.

(2 pont)

3. Egyiptom

- A forradalmi Franciaország / Bonaparte Napóleon (kudarcot valló) kísérletet tett Egyiptom megszerzésére (Nagy-Britannia gyarmati törekvéseit ellensúlyozandó).
- A (rendteremtő és reformokat diktáló) Mohamed Ali pasa lett Egyiptom tényleges ura, akinek Isztambul felé indított hadjáratát a nagyhatalmak megállították. / Mohamed Ali felismerte a gazdasági reformok szükségességét, de szembekerült a britekkel és az oszmánokkal is/ Egyiptom határain túl nem tudott érvényt szerezni hatalmi/modernizációs törekvéseinek.
- A (napóleoni háborúk alatt már megmutatkozott, hogy a) nagyhatalmak nem ragaszkodtak az Oszmán Birodalom területi integritásához, de török területek kérdésében egymással is érdekellentétbe kerültek / A keleti kérdésben egyensúlyt szerettek volna fenntartani: az oroszok ne jussanak túlzott befolyáshoz.

(1,5 pont)

4. A görög szabadságharc

- A nacionalizmus elterjedése, a balkáni népek függetlenségi törekvései tovább gyengítették az Oszmán Birodalmat/ A balkáni népek önállósulása (szerbek, románok: 1829 – Moldva és Havasalföld orosz protektorátus, 1830 – Szerbia autonómiája) erősödött, de elszakadásukat nem támogatták a nagyhatalmak, míg a görög ügy mellett felléptek.
- A görög szabadságharc (1821-1830) sikeréhez (déli, középső görög területek függetlenné válásához) a felkelők elszántsága mellett a nagyhatalmak (angolok, franciák, oroszok) segítsége vezetett (1827, navarinói csata).
- Ebben az is szerepet játszott, hogy az európai országok lakóinak közvéleménye a keresztény, szabadságukért küzdő görögök mellett állt. (1,5 pont)

5. A hanyatlás gazdasági és társadalmi okai

- A magánföldtulajdon hiánya (szolgálati birtokok rendszere, magas adók, robot) akadályozta a gazdasági fejlődést,
- a hadsereg meggyengült/ janicsárok nem kapták meg a zsoldot, lazult a fegyelem a hadseregben. / A szpáhi birtok örökíthetővé vált, / feloszlatták a janicsár-sereget, / nem szedték be a gyerekadót.
- A korszakra levantei kereskedelem háttérbe szorult, az Oszmán Birodalom Nyugat-Európa nyersanyagszállítójává és késztermékeinek piacává vált.
- A nemesfémek kiáramlottak a birodalomból, / nem jöttek létre manufaktúrák.
- Az angolok és franciák mellett az oroszok is kereskedelmi előjogokat szereztek a térségben (pl. drinápolyi szerződés, 1829).
- A birodalom megerősítése érdekében 1839-től reformfolyamat indult (tanzimat), a polgárosodás (pl. polgári tulajdon, büntetőtörvénykönyv) szándékával, / valamint a korrupció visszaszorítására. (3 pont)

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség és helyesírás (2 pont):

A tanuló fogalmazása világos és egyértelmű mondatokból áll. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom a logikus kifejtést szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.

4. Mutassa be a források és ismeretei segítségével Erdély közjogi, vallási, demográfiai, etnikai és rendi viszonyait a XVII. század vége és a XVIII. század vége között! (15 pont)

Feladatértés (3 pont):

A versenyző válaszában bemutatja a XVIII. századi Erdély közjogi, vallási, demográfiai, etnikai és rendi viszonyait. Elemzi Erdély helyzetét a Habsburg Birodalomban. Rámutat a népeesség számát és összetételét érintő változásokra, és megmagyarázza azok okait.

Tartalmi elemek, kompetenciák (összesen 10 pont):

1. A közjogi helyzet

- A Diploma Leopoldinumot I. Lipót adta ki 1690-ben / 1691-ben.
- A török Magyarországról történő kiűzésével összefüggésben Erdély betagozódott a Habsburg Birodalomba.
- Az uralkodó ígéretet tett a rendi kiváltságok fenntartására,
- ezzel engedményeket tett erdélyi uralmának biztosítása érdekében / ez a magyarországi rendekhez képest kedvezőbb helyzetbe hozta az erdélyi rendeket.

- Erdély önálló tartomány lett a birodalmon belül (az uralkodó lett a fejedelem, az Erdélyi Udvari Kancellárián keresztül intézte Erdély ügyeit, Erdélyt az uralkodó által kinevezett kormányzó irányította),
- de a külön kormányzat fenntartását a magyarországi rendek sérelmezték.
- II. Rákóczi Ferencet az erdélyi rendek 1704-ben fejedelemmé választották,
- ekkor az ország / Erdély nagy része kuruc kézen volt / így Rákóczi egy elvben független állam uralkodója lett / a Rákóczi-szabadságharc után visszaállt a Diploma Leopoldinumban rögzített állapot. (4 pont)

2. A vallási helyzet

- Az ortodox vallású románság egy része szervezetenként csatlakozott a római katolikus egyházhoz (görög katolikusok),
- de az erdélyi románság többsége ortodox maradt / az unióra az udvar ösztönzésére került sor.
- Erdélyben fennmaradt a vallási türelem (bevett vallások: katolikus, református, evangélikus, unitárius),
- a legtöbb követője az ortodox egyháznak volt / a bevett vallások közül a legjelentősebb a református volt / a felekezeti megoszlás – részben – összefüggött a rendi tagozódással / az udvar a katolikus egyház megerősítésére törekedett / az ortodox hit megtűrt maradt. (2 pont)

3. Demográfia és etnikumok

- Erdély népessége a XVIII. században jelentősen növekedett,
- ennek egyik oka a természetes szaporodás volt.
- A népességnövekedés másik jelentős oka a románok bevándorlása volt,
- ez jelentősen növelte a románok arányát a magyarokkal és a szászokkal szemben / a románok többségbe kerültek Erdély népességén belül / II. József uralkodása idején részben etnikai színezetű román parasztfelkelés robbant ki. (2 pont)

4. A rendiség

- Fennmaradt a középkori eredetű rendi tagozódás (három rendi nemzet: magyar, szász, székely),
- a magyarok közigazgatási egységei a megyék, a szászoké és a székelyeké a székek voltak.
- A korszakban románok is rendi jogokat követeltek. / a felekezeti megoszlás – részben – összefüggött a rendi tagozódással.
- Erdélyben is megszervezték a határőrvidéket (székely és román ezredekkel), / ez a törökökkel szembeni védelmet szolgálta / a székelyek egy része ellenállt, ami vérengzésbe torkollott (madéfalvi veszedelem). (2 pont)

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség és helyesírás (2 pont):

A tanuló fogalmazása világos és egyértelmű mondatokból áll. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom a logikus kifejtést szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemző készségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.

**5. Mutassa be és vesse össze Kína és Japán eltérő fejlődését a hosszú XIX. század során!
(15 pont)**

Feladatmegértés (3 pont):

A válasz bemutatja Kína és Japán eltérő fejlődésének sajátosságait, és értelmezi a gyarmatosító hatalmakhoz való viszonyukat, a modernizáció megvalósulásának lehetőségeit és a (nagy)hatalmi politikában betöltött szerepüket.

Tartalmi elemek, kompetenciák (összesen 10 pont):

1. Kína és az ópiumháborúk

- Kína törekvése/válasza az európai behatolásra az elzárkózás volt,(aminek a következménye a lemaradás lett a hosszú XIX. század során).
- Az angolok ópiummal kereskedtek Dél-Kínában, majd mikor a kínai kormányzat leállította az ópiumkereskedelmet, kirobantották az első ópiumháborút (1839-42), ami a kínaiak vereségével végződött.
- A kínaiak a nankingi szerződésben kénytelenek voltak elfogadni, hogy az angol kereskedők a kínaiakkal azonos jogokat kapjanak / Nagy-Britannia megszerezte Hong Kong kikötőjét.
- A kínaiak nem tartották be a nankingi szerződés minden pontját, erre hivatkozva az angolok megindították a második ópiumháborút, amit szintén megnyertek. / A második ópiumháború tovább erősítette az angol (és a külföldi) pozíciókat Kínában.

(2 pont)

2. Sikertelen reform/változtatási kísérletek és a tajping-felkelés

- A 19. század második felében/utolsó harmadában lezajlott a „kínai torta” felszeletelése/ Kína tehetetlen volt az angol, német, orosz, francia és japán behatolással szemben és kénytelen volt eltűrni, hogy a nagyhatalmak befolyást szereznek Kínában, felosztva maguk között a piacot/félgymarmattá vált.
- Kína helyzetén tovább rontott/Ehhez hozzájárult a császári hatalom és a külföldiek elleni sikertelen Tajping-felkelés (melyet hosszú harcok után levertek)/A Mandzsu-dinasztiát a tajping- felkelőkkel szemben támogató európaiak (újabb) gazdasági övezetekhez jutottak az országban (Tiencsin-egyezmény).
- A kínai elit egyes tagjai észlelték, hogy lemaradás már számos területen jelentkezik: a köztisztviselők nem elég képzettek, az oktatás korszerűtlen. stb.
- Kína számára példa lehetne Japán felzárkózása, modernizációja, de ezt az utat a (reformokra képtelen) Mandzsu-dinasztia nem tudta követni.

(2 pont)

3. Japán és a reformok

- Eleinte Japán is az elzárkózás politikáját folytatta. A Meidzsi-reform előtt nagyon lassú fejlődés volt tapasztalható.
- A nyugati hatalmak igyekeztek nyomást gyakorolni a japánokra, hogy nyissák meg országukat a külföldiek előtt./ Az amerikaiak kikényszerítették Japán megnyitását, (és ezt másfél évtizednyi belső hatalmi harc követte).
- A (belső harcok után hatalomra kerülő) Meidzsi császár is szorgalmazta a nyugati vívmányok átvételét – megkezdődött a japán modernizáció/„felvilágosodás kora”.
- Bevezették az általános hadkötelezettséget, átvették az európai szabványokat, új alkotmányt adtak ki (– végeredményben Japán megnyitotta kapuit és modernizálódott).

(2 pont)

4. Kína összeomlása

- Az USA meghirdette az ún. nyitott kapuk elvét, amely az egész Kínára kiterjedő szabad kereskedelmet jelentette,
- ez Japán számára is lehetővé tette a behatolást Kínába.
- A századfordulón zajlott le Kínában a boxerlázadás amely részben a külföldi befolyás ellen irányult, mely megmozdulást végül levertek.
- A modernizációs folyamat elmaradása, az idegen befolyás erősödése végül felkeléshez vezetett, mely megbuktatta a modernizáció legfőbb akadályát, a császári dinasztiát/ Kínában Japánnal ellentétben nem zajlott le a modernizáció, melynek következménye a 20. században a (polgári) forradalom volt (1911). (2 pont)

5. A japán nagyhatalom

- A modernizáció következményeként Japán aktív nagyhatalomként jelent meg a világpolitikában: hódításokba kezdett (Korea, Tajvan) / Maga is gyarmatosító hatalommá vált.
- Japán hadserege gyorsan fejlődött, és ázsiai törekvései szembefordították Oroszországgal.
- Az orosz-japán háborút – bár a világ közvéleménye mást várt – a japánok nyerték meg. / Szárazföldön és tengeren is legyőzték a japánok Oroszországot, és megszerezték Mandzsúriát.
- A szövetségi rendszerek kialakulásakor Japán az antanthoz csatlakozott.

(2 pont)

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség és helyesírás (2 pont):

A tanuló fogalmazása világos és egyértelmű mondatokból áll. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom a logikus kifejtést szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.

6. Mutassa be a szabadidő eltöltésének egyes új jelenségeit (tömegsport, versenysport, turizmus) Magyarországon a századfordulótól a harmincas évek végéig! Térjen ki az egyes társadalmi rétegek eltérő szokásaira és az állam viszonyára a sporthoz! (15 pont)

Feladatértés (3 pont)

A versenyző bemutatja, hogy a szabadidő növekedésével a századfordulótól egyre szélesebb körben terjedt el sport és a turizmus. Értelmezi, hogy az állam miként viszonyult a sporthoz, illetve az egyes társadalmi rétegek e szabadidős tevékenységei milyen formában jelentek meg.

Tartalmi elemek, kompetenciák (10 pont):

1. Szabadidő és sport

- A munkaidő csökkenése növelte a lehetőséget a munkán túli idő önálló meghatározására – a szabadidő változatos eltöltésének lehetőségét. / A szabadidő eltöltésében bekövetkezett változások az ipari forradalom társadalmi hatásaival (városiasodás, tömegkultúra) függnék össze.
- A szabadidős tevékenységek elterjedése a városi lakosság között volt jellemző – inkább a városiak köreiben terjedtek el. / A paraszti lakosságot nem érintették ezek a változások. (1 pont)

2. A sportszervezetek

- A dualizmus utolsó két évtizedében megalakultak a sportági szakszövetségek. / Elindultak a sportági nemzeti bajnokságok.
- Magyarországon is létrehozták az olimpiai bizottságot. / Kemény Ferenc aktív szerepet töltött be Nemzetközi Olimpiai Bizottság létrejöttében.

- Minden olimpián jelen volt Magyarország, kivéve az antwerpenit, amelyre, mint az első világháború vesztes államát, nem hívták meg.
- A magyar sportolók eredményesek voltak a korszakban az olimpiai játékokon. / Az ország lakóinak számához képest sikeresebben szerepeltek a sportolók számos más nemzetnél.

(2 pont)

3. Az állami szerepvállalás

- Mindkét korszak kormányzatai felismerték a testnevelésnek, a sportnak a társadalomban betöltött növekvő és hasznos szerepét. Pl. Ezt támasztja alá az Országos Testnevelési Tanács megalakítása,
- a testnevelésről szóló törvény elfogadása. Ez utóbbi lehetőséget adott - biztosított a fiatalok katonai jellegű képzésére is / vagy a munkások rendszeres sporttevékenységére.
- Az állam az általa fontosnak tekintett sportesemények támogatására elkülönített adóbevételeket rendelt el / adókat vetett/rótt ki.
- Az állam, főként a két világháború között, fontosnak tartotta az olimpiakonok támogatását. / Az állam az ország életképességének, valamint a nemzetek közötti egyenjogúságának alátámasztására használta a kiváló sporteredményeket.

(2 pont)

4. Sportágak és társadalmi háttérük

- A sportágak közül egyesek ún. úri sportok voltak (tenisz, vívás, lovaspóló stb.),
- mások inkább a kispolgárság és a munkásság körében terjedtek el, pl. küzdősportok (birkózás, ökölvívás), labdarúgás.
- A legnépszerűbbé a labdarúgás vált. A labdarúgó események jelentős nézőközönséget vonzottak. / Egyesületekhez kötődő szurkolótáborok alakultak ki a fővárosban és vidéken (MTK, UTE, FTC).
- Az alapvetően amatőr alapon működő sportágaktól eltérően a labdarúgásban megjelentek a profi klubok és a bajnokságok.

(2 pont)

5. Turizmus és a társadalmi háttere

- A dualizmus idején az elit külföldi utazásokkal, a történelmi Magyarországon található fürdőhelyek felkeresésével töltötte szabadidejét. / A két világháború között külföldi útjai mellett, Lillafüreden, balatoni szállodákban stb. pihent.
- A középosztály, az alkalmazottak a belföldi idegenforgalomban növekvő számban vettek részt (gyógyfürdők, kiemelt természeti környezet látogatása).
- A városok és környékük kiránduló helyei közkedveltek voltak a kispolgárság körében.
- A munkásmozgalom / a szakszervezetek is bekapcsolódtak az üdültetésbe / szabadidő-szervezésbe / testkultúrába.
- A trianoni területvesztés volt az, ami alapvetően átalakította az üdülési szokásokat (Adria helyett Balaton, Tatra helyett Északi-középhegység) / A Balaton a két világháború között indult látványos fejlődésnek. / Szélesebb/különböző társadalmi rétegek számára is elérhetővé vált a balatoni nyaralás.
- A túrázás is a szabadidő eltöltésének formájává vált. / Országos szövetség alakult ennek szervezésére, népszerűsítésére. / Munkás természetjáró egyesületek jöttek létre, saját turistaházakat fenntartva.

(3 pont)

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség (2 pont)

A tanuló fogalmazása világos és egyértelmű mondatokból áll. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom a logikus kifejtést szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.